

Netcongestie vraagt hoogste prioriteit

Inbreng Interprovinciaal Overleg voor Commissiedebat Netcongestie en Elektriciteitsnet

22 april 2026

Het stroomnet barst uit zijn voegen

De grens van wat het stroomnet in Nederland aan kan, is in grote delen van het land bereikt. In drie provincies dreigt vanaf 1 juli een aansluitstop. De kans is reëel dat andere provincies in het komende jaar volgen. Door netcongestie kunnen bedrijven niet verduurzamen of uitbreiden, en nieuwe bedrijven vestigen zich elders. Dit zet de regionale economieën onder druk en remt innovatie en werkgelegenheid. Nederland kampt ook met een groot woningtekort. Zonder voldoende elektriciteit kunnen nieuwe woningen niet worden aangesloten, wat leidt tot vertragingen in de bouw en nog meer krapte op de woningmarkt. Dit komt ook naar voren in de recente [woningbouwrapportage](#) van het IPO. Daarnaast stokken andere ontwikkelingen die om elektrificatie vragen, zoals verduurzaming en de uitrol van laadinfrastructuur.

Wat is het ACM-prioriteringskader?

Een van de manieren die ontwikkeld is om om te gaan met schaarste op het stroomnet, is het prioriteringskader van de Autoriteit Consument & Markt (ACM). Sinds eind 2024 hanteert de ACM een prioriteringskader voor transportcapaciteit. Dit instrument stelt netbeheerders in staat om, bij schaarste op het net, voorrang te geven aan maatschappelijk essentiële functies, in plaats van de strikte volgorde van binnenkomst van aanvraag (het 'first-come, first-served' principe). Dit kader werd alleen toegepast op grootverbruik. Voor kleinverbruik - zoals woningbouw - werd door netbeheerders ruimte gereserveerd op het net. Het prioriteringskader is per januari 2026 echter fundamenteel aangepast. Ook kleinverbruikers komen nu, vanaf 1 juli, op een wachtlijst. Ook wordt de huidige nog gereserveerde ruimte in het komende jaar vrijgegeven, met ingang van 1 januari 2027. Om te zorgen dat woningbouw de komende jaren toch nog aangesloten kan worden, wordt een 'eerder aanvragen'-werkwijze uitgewerkt. Een uitgebreide uitleg van het prioriteringskader en de wijzigingen vind je [hier](#).

Wat zijn de zorgen van provincies bij eerder aanvragen?

De provincies accepteren de noodzaak van het ACM-prioriteringskader en de opening die is geboden met de nieuwe werkwijze. Het is echter nog onduidelijk of deze werkwijze er daadwerkelijk gaat komen en in welke gebieden überhaupt nog capaciteit voor woningbouwplannen beschikbaar is. Mocht de 'eerder aanvragen'-werkwijze er komen, dan hebben provincies grote zorgen dat gemeenten niet voor alle woningbouwprojecten tijdig informatie kunnen aanleveren en dat deze projecten per 1 januari 2027 in de wachtrij belanden. Als de beschikbare netcapaciteit vervolgens tegenvalt, kan de ontwikkeling van woningbouw in verschillende provincies praktisch tot stilstand komen. Daarnaast geven de nieuwe gemeentelijke taken financiële en juridische zorgen, waar nog geen antwoord op is gevonden. Het is dus van groot belang dat er snel duidelijkheid komt over de 'eerder aanvragen'-werkwijze en de toepassing daarvan.

Wat kan het Rijk verder doen om netcongestie en de impact daarvan te beperken?

1. *Versnellen van de uitbreiding van het stroomnet*

Een no-brainer is: bouwen, bouwen, bouwen. Netbeheerders realiseren de uitbreiding van het elektriciteitsnet. Dat vergt veel doorlooptijd. Die doorlooptijd moet verkort worden. Van het nieuwe kabinet verwachten provincies doorzetting van de bestaande versnellingspakketten, met ook een gezamenlijke inspanning op de voorgestelde crisiswet netcongestie. Daarbij wordt gesproken over aanpassing van de Energiewet, maar gezien de opgaven die we moeten oplossen pleiten provincies voor crisismaatregelen binnen de mogelijkheden van de Omgevingswet.

2. *Durf strategische keuzes te maken over de energiemix*

Het energiesysteem van de toekomst zal een brede energiemix omvatten, met flexibiliteit en opslag. Dat vergt in het hier en nu keuzes op basis van maatschappelijke kosten. Dit om impasses, zoals voor warmtenetten, warmtebronnen en waterstof, te voorkomen. Hiermee kan vermijdbare elektrificatie voorkomen worden.

3. *Beter benutten: zet door op landelijke maatregelen*

Het bestaande net moet beter benut worden. Het Rijk heeft daar al een aantal acties voor ingezet. Dan kun je denken aan prijsprikkels, stuurbare warmtepompen, batterijen en laadpalen, inzet van batterijen en flex contracten. Die inzet moet voortgezet en opgeschaald worden. Bij voorkeur worden de stuurbare installaties in wet- en regelgeving vastgelegd voor bestaande bouw en nieuwbouw.

4. *Beter benutten: netbewust aanvragen*

Het prioriteringskader is alleen houdbaar als elke toegekende megawatt maximaal maatschappelijk rendeert. Vrijblijvendheid in het netgebruik is voorbij; een strikter regime voor netneutrale en netbewuste aanvragen is nodig. Binnen elke voorrangscategorie is er de plicht om de geclaimde ruimte tot het absolute minimum te beperken. Besparing in de ene categorie is een belangrijke weg naar ontsluiting van de andere. Wij zijn blij met de inzet en regierol van de crisisteams van de ministeries in de Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU)-regio hierop. Daarbij vragen wij om netbewust bouwen op te nemen in het Besluit bouwwerken leefomgeving en het Besluit kwaliteit Leefomgeving, op een zo kort mogelijke termijn.

5. *Behoud en inzet van gascentrales en generatoren*

Om de druk op het zwaar belaste elektriciteitsnet te verlichten kan – als overgangsfase naar duurzame oplossingen – gebruik gemaakt worden van gascentrales en generatoren. De inzet hiervan zorgt ervoor dat het bouwen van nieuwe woningen en verduurzaming van bedrijven en gebouwde omgeving door kan gaan: een beetje grijs voor heel veel groen.

6. *Uitvoeringskracht bij provincies en gemeenten op orde brengen*

Het oplossen van netcongestie heeft hoge prioriteit, maar vereist ook uitvoering in gemeenten en provincies. De provincies verwachten dat de benodigde middelen om dit goed te kunnen uitvoeren beschikbaar worden gesteld, conform een eerder advies van de [Raad voor Openbaar Bestuur](#).

7. *Wees voorbereid op overbelasting van het net*

Ondanks alle noodmaatregelen en doorbraken die worden gerealiseerd is het van belang om tegelijkertijd goed voorbereid te zijn op de toekomst. Dit geldt ook voor netcongestie en het risico op overbelasting van het net. Dreigende overbelasting vereist een nieuwe denkwijze en nieuwe maatregelen hoe hier mee om te gaan. Het is belangrijk om hier de experimenteerruimte voor op te zoeken, maatregelen uit te werken en ervaringen uit andere domeinen op te halen.